

VILMA BRODNIK

**POSODABLJANJE UČNIH NAČRTOV ZA ZGODOVINO
V GIMNAZIJAH NA SLOVENSLEM V 19. IN 20. STOLETJU
S POUARKOM NA ANALIZI VSEBINE SPLOSNIH CILJEV**

**MODERNIZATION OF HISTORY CURRICULA
IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS IN SLOVENIA
IN THE 19TH AND 20TH CENTURY WITH THE EMPHASIS
ON THE CONTENT OF GENERAL GOALS**

Izvlaček

Naloge pouka zgodovine, ki jih lahko razberemo iz splošnih ciljev v učnih načrtih za gimnazije od leta 1849 dalje so se vedno prilagajale vsakokratnim zgodovinskim danostim in okoliščinam ter odražale stopnjo razvoja zgodovinske vede in didaktike pouka zgodovine. V ospredju je bilo izobraževanje in vzgajanje v lojalne državljane ter znanje in razumevanje pomembnih zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov. Sodobni pouk spodbuja tudi razvijanje kritičnega mišljenja, ki omogoča lastno presojo in samostojne odločitve, izobraževanje za nenasilje in proti predsodkom, za samostojnost, objektivnost, učenje za strpnost in spoštovanje človekovih pravic. Z multiperspektivnim pristopom pri pouku zgodovine se omogoča izogibanje politizaciji in enostranski ideološki indoktrinaciji učencev, ki jo lahko razberemo iz splošnih ciljev v učnih načrtih za zgodovino v gimnaziji v obdobju zadnjih dvesto let.

Ključne besede: učni načrt, splošni cilji, vrste znanja zgodovine, pouk zgodovine, gimnazija.

Abstract

The purpose of history lessons, as written in general goals in curricula for general secondary schools after 1849, has always adjusted to each historical circumstance and reflected the level of development of history science and history didactics. In the foreground was the education of nationally-aware citizens as well as key knowledge and understanding of crucial historical events, phenomena and processes. Modern teaching also encourages the development of critical thinking, which enables individual judgement and independent decisions, education for non-violence and against prejudices, independence, objectivity, promotes tolerance and respect for human rights. The multi-perspective approach to history teaching enables us to avoid politicisation and one-sided ideological indoctrination of pupils, which is clearly shown in the general goals of history curricula for general secondary schools during the last two hundred years.

Keywords: curriculum, general goals, types of history knowledge, history lessons, general secondary school.

POSODABLJANJE UČNIH NAČRTOV ZA ZGODOVINO V GIMNAZIJAH NA SLOVENSKEM V 19. IN 20. STOLETJU S POUČENJEM NA ANALIZI VSEBINE SPLOŠNIH CILJEV

Glavna načela pouka zgodovine, stopnjo razvoja zgodovinske stroke in didaktike ter vsakokratno politično, družbeno, gospodarsko in kulturno danost se lahko zelo dobro razbere iz splošnih ciljev pouka zgodovine, ki so opredeljeni v vseh učnih načrtih za zgodovino od leta 1849 dalje. V pričujočem članku zato analiziramo vsebino splošnih ciljev v učnih načrtih za gimnazije od leta 1849 dalje, jih primerjamo in ugotavljamo, kako so se spreminjali pogledi na pouk zgodovine in kako je na učne načrte za zgodovino vplival zgodovinski razvoj v posameznih obdobjih 19. in 20. stoletja.

Zametki sodobnih gimnazij v habsburški monarhiji segajo v leto 1775, ko je bil izdelan načrt za organizacijo novih gimnazij, saj so v tem času ukinili jezuitske gimnazije in jezuitski red, ki jih je vodil. Po končanih revolucijah v letih 1848/49 je bila leta 1849 uvedena osemletna gimnazija (nižja in višja), ki so ji priključili še dva letnika filozofije ukinjenih licejev. Tedaj so uvedli tudi maturo kot končni izpit ob zaključku šolanja v gimnazijah, uvedli pa so še realke, na katerih se je šolal trgovski in tehnični kader. Sprva so realke delovale v okviru normalke, leta 1867 so postale sedemletne in dve leti kasneje osemletne realne gimnazije.¹ Osemletne gimnazije so bile ukinjene s šolsko reformo leta 1958, ko so gimnazije postale štiriletne šole, omejene na bivše višje gimnazije. Klasične gimnazije so bile ukinjene, posamezne gimnazije pa so lahko obdržale klasične oddelke. Tedaj je bila uvedena tudi obvezna osemletna osnovna šola in ukinjene nižje gimnazije.²

Učni načrti, po katerih se je poučevalo zgodovino v gimnazijah na Slovenskem, so doživljali v obdobju zadnjih dvesto let številne spremembe, prenove in posodobitve, ki so jih prinašale politične, družbene, gospodarske in kulturne spremembe. Moderen gimnazijski pouk je bil v habsburški monarhiji opredeljen leta 1849 v dokumentu z naslovom *Osnutek organizacije gimnazij in realk v Avstriji*,³ ki je veljal celo 19. in še dobršen del 20. stoletja. S tem *Osnutkom* so prekinili stanovsko naravo šolstva v monarhiji, saj je bil pisan pod vplivom pedagoških idej, ki so izhajale iz t.i. novega humanizma, ki se je uveljavilo konec 18. in v začetku 19. stoletja. Predstavniki te pedagoške smeri so bili Friedrich August Wolf, Herder, Wilhelm von Humboldt, Hermann Bonitz idr. Vzore so našli v antiki, njihov vzgojni ideal pa je bil človek, vzgojen skladno z naravo, zagovarjali pa so tudi pravice posameznika. Antični vzgojni ideal, po katerem so se zgledovali, se je imenoval kolakagatija, ki je zagovarjal estetsko, telesno, moralno in umsko vsestransko razvitega človeka, pri čemer so morala biti vsa področja harmonično uravnovešena. Takšen vzgojni ideal naj bi zamenjal vzgojo v okviru stanu.⁴

Po končanih revolucijah v letih 1848/49 je bil v habsburški monarhiji leta 1849 uveden tudi nov skupni učni načrt za zgodovino in geografijo, ki je bil zapisan v omenjenem *Osnutku*, skupaj z učnimi načrti za ostale predmete, ki so bili: verouk, latinščina, grščina, materinščina, matematika, prirodopis in fizika in filozofija. Pod vplivom pedagoške smeri, ki je zagovarjala novi humanizem, je bil v gimnazijah velik poudarek na pouku obeh klasičnih jezikov, latinščine in grščine. Pod vplivom razvoja znanosti, pa so bili v

1 Ciperle, J., Vovko, A. 1987: Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja. Ljubljana: Slovenski šolski muzej, str. 42–43, 65–66.

2 Prav tam, str. 97–98.

3 Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich. 1849. Vom Ministerium des Cultus und Unterrichts. Wien. Gedruckt in der Kaiserlich-Königlichen Hof- und Staatsdruckerei.

4 Ciperle, J. 1979: Gimnazije na Slovenskem v letu 1848 ter njihov razvoj do leta 1918. Ljubljana: Slovenski šolski muzej, str. 12.

večji meri vključeni tudi naravoslovni predmeti z matematiko na čelu in pa pouk materne jezika. Pri pouku naj bi spodbujali aktivno miselno sodelovanje učencev, večje razumevanje učne snovi pa bi dosegli s poukom v maternih jezikih. Učenci naj ne bi več le posnemali slog antičnih piscev, ampak bi s pomočjo izbranih beril spoznavali antično kulturo, plemenitili duha, se estetsko in moralno izobraževali ter razvili sposobnost za lastno kulturno ustvarjanje in za samostojno izražanje svojih misli v maternem jeziku. Končni cilj gimnazijskega pouka pa je bil vsestransko razvita humana osebnost.⁵ Pod vplivom pedagoških načel novega humanizma so bili zapisani tudi cilji pouka zgodovine in geografije v *Osnutku* iz leta 1849. Ti učni cilji so bili: pregled glavnih dogodkov iz svetovne zgodovine v njihovi pragmatični medsebojni soodvisnosti, nadalje znanje o zgodovinskem razvoju starih Grkov, Rimljanov in domovine s poudarkom na dednih deželah in védenje o geografskih razmerjih v povezavi z zgodovinskimi dogodki. V prvem razredu so poučevali staro zgodovino do preseljevanja ljudstev, in sicer grško in nato rimsko zgodovino, Rimljane pa prikazovali kot glavno ljudstvo v zgodovini. Pri pouku je bilo treba obravnavati zgodovino razvoja držav, religije, umetnosti in literature. V drugem razredu so poučevali zgodovino od preseljevanja ljudstev do konca 15. stoletja, v tretjem razredu pa novejšo zgodovino do sedanosti. V četrtem razredu so obravnavali zgodovino avstrijskih dežel s poudarkom na dednih deželah in vključevali glavne točke iz statističnih popisov iz avstrijskih dežel.⁶

Leta 1869 je postala zgodovina obvezen predmet v gimnazijah, učni cilji, zapisani v kasnejših avstrijskih učnih načrtih, ki so bili v uporabi tudi na tleh današnje Slovenije, pa se niso bistveno spreminjali vse do razpada monarhije leta 1918. V učnem načrtu iz leta 1909 so bili tako učni cilji pouka zgodovine v višji gimnaziji znanje najbolj pomembnih zgodovinskih dejstev v njihovi pragmatični medsebojni soodvisnosti in njihovi odvisnosti od naravnih, kulturnih in gospodarskih odnosov s posebnim poudarkom na zgodovinskem razvoju avstro-ogrske monarhije, razumevanje državne, socialne in gospodarske organizacije države in njenih funkcij (državljanska znanja), vso specialno vojaško zgodovino pa naj bi se omejilo.⁷

V času Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev se je novim zgodovinskim danostim prilagodil tudi novi gimnazijski učni načrt za zgodovino iz leta 1936. Za pouk zgodovine opredeljuje naslednje naloge:

- *»Cilj pouka zgodovine je, da se učenci seznanijo s preteklostjo vseh kulturnih narodov, da opišejo vse faze v razvoju človeštva ter razložijo najnovejše razmere, v katerih živi človeštvo.*
- *Naloga zgodovine je, da se učencem razloži celotno zgodovino, tako politično kot kulturno, evolucijo človeštva od najstarejših dni do danes.*
- *Poleg strokovnega znanja učenci pri pouku zgodovine razvijajo tudi moralne, estetske, nacionalne, socialne in državljanske vrednote.*
- *Moralne vrednote razvijajo tako, da učenci iščejo objektivno resnico, da se seznanijo z dosežki duhovnih vodij, državnikov, vojskovodij, raziskovalcev, odkriteljev, verskih junakov, socialnih borcev, ki predstavljajo primere nezlomljive moči in energije ter žrtvovanja za skupno dobro. Zgodovino drugih narodov se učijo brez šovinizma oz. brez podcenjevanja.*

5 Prav tam, str. 12–15.

6 Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich. 1849. Vom Ministerium des Cultus und Unterrichts. Wien. Gedruckt in der Kaiserlich-Königlichen Hof- und Staatsdruckerei, str. 31–32.

7 Povzeto po: Normallehrplan des Gymnasiums. 1909. Wien: Im kaiserlich-königlichen Schulbücher-Verlage, str. 15.

- *Estetsko vzgojo se razvija s preučevanjem književnosti, umetnosti v povezavi s poukom jezikov in umetnosti, pri zgodovini pa se takšno vzgojo doseže z vključevanjem zgodovinskih kart in slik, z ogledom zgodovinskih spomenikov, z obiski muzejev in galerij.*
- *Naloga zgodovine je tudi razvijanje in utrjevanje jugoslovanske mentalitete in ponosa ter narodne in državne enotnosti.*
- *Naloga zgodovine je tudi, da učence seznanja s socialnimi in državljanskimi dolžnostmi, da učenci pridobijo pozitiven odnos do države, da postanejo odgovorni državljanji.*
- *Zgodovina, še predvsem nacionalna (op. av. v duhu enega jugoslovanskega naroda treh plemen: slovenskega, hrvaškega in srbskega), je zato poleg maternega jezika in nacionalne geografije osrednji predmet v srednjih šolah. Vloga zgodovine v tedanji šoli naj bi bila neke vrste enciklopedija znanja vzgoje in izobraževanja.»⁸*

Velike spremembe so prinesli učni načrti za zgodovino iz časov socialistične federativne Jugoslavije. V učnem načrtu iz leta 1962 je med devetimi nalogami pouka zgodovine opredeljeno, da zgodovina seznanja učence z najvažnejšimi dogodki in pojavi družbenega razvoja, z njihovo vzročnostjo in medsebojno pogojenostjo, razvojem in pomenom proizvodnih sil⁹ človeške družbe in z vplivom teh sil na razvoj ekonomskega, političnega, socialnega in kulturnega življenja človeštva; da jih ob povezanosti določenih najpomembnejših družbenih dogodkov in pojavov usposobi, da spoznajo zakonitosti razvoja človeške družbe, da učencem pomaga spoznavati in razlikovati družbene odnose in vrednote posameznih obdobij in tiste družbene sile, ki so v bile v posameznih obdobjih nosilke napredka, učence pa tudi oblikuje v zavestne borce in graditelje socializma, pravic delovnega ljudstva in socialistične domovine. Med navodili za izvajanje pouka pa je zapisano, da je treba učence seznaniti s konkretnim družbenopolitičnim razvojem v povezavi s porastom ali upadanjem proizvodnih sil, da se pri pouku ne sme zahajati v sociološko shematiko in tudi ne v nepomembne podrobnosti gospodarske zgodovine, medtem ko obsežno področje kulturne zgodovine obravnavajo tudi drugi predmeti (jeziki, umetnost, filozofija in sociologija), ter je zato treba v koordinaciji z učitelji teh predmetov preprečiti podvajanje snovi. Poudarek naj bi bil na prispevku vsakokratnega obdobja h kulturni dediščini ter obravnavi vsakokratne ideologije, v kateri se zrcali družbenopolitični razvoj in razredna struktura družbe.¹⁰ Sicer pa so z reformo leta 1962 uvedli tudi nove predmete kot so sociologija, osnove umetnostne vzgoje, proizvodno delo, praktična znanja ipd.¹¹

Učni načrt za gimnazije iz leta 1975 med osmimi smotri pouka zgodovine omenja tudi: spoznavanje razvoja proizvodnih sil in njihov vpliv na gospodarsko, družbenopolitično

8 Povzeto po: Programi i metodska uputstva za rad u srednjim školama. 1936. Beograd: Državne štamparije Kraljevine Jugoslavije, str. 177–182, 192.

9 Učni načrt vpeljuje marksistično razlago ustroja družbe in materialistično razlago razvoja zgodovine. Iz marksizma izhajajoč zgodovinski materializem temelji na ugotovitvi, da materialne proizvodne razmere določajo družbeni, politični in idejni življenjski proces. Temeljni pogoj za razvoj človekovega življenja je proizvodnja materialnih dobrin, ki so potrebne za življenje. Na načinu proizvodnje, ki ga sestavljajo proizvodne sile in proizvodni odnosi, je zgrajena pravnopolitična in ideološka vrhna stavba. Poglavitno gibalno zgodovine je povezanost proizvodnih sil in proizvodnih odnosov: ko stari proizvodni odnosi začnejo zavirati napredek proizvodnih sil, pride do družbene revolucije, v kateri napredne družbene sile odpravijo zastarele proizvodne odnose in njihovo družbo ter zgradijo naprednejši proizvodni način in naprednejše družbene odnose.

10 Povzeto po: Gimnazija. Gradivo za sestavo predmetnika in učnega načrta. 1964. Ljubljana: Zavod za napredek šolstva SR Slovenije in DZS, str. 17–18.

11 Ciperle, J., Vovko, A. 1987: Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja. Ljubljana: Slovenski šolski muzej, str. 101.

in kulturno življenje človeštva, ugotavljanje zakonitosti razvoja človeške družbe in njenih pojavnih oblik ter vloge in pomena razrednega boja, osebnosti in množic v človeški zgodovini, oblikovanje marksističnega pogleda na svet in družbo, vzgajanje v duhu patriotizma, bratstva in enotnosti jugoslovanske skupnosti narodov, krepitvi demokratičnih odnosov samoupravne socialistične družbe ter vzgoja v socialističnem humanizmu, internacionalizmu in mednarodni solidarnosti vseh delovnih ljudi sveta.¹²

Sedemdeseta in osemdeseta leta 20. stoletja je zaznamoval nova šolska reforma, ki je uvedla usmerjeno izobraževanje. Elemente usmerjenega izobraževanja, kot so bile skupne vzgojno-izobraževalne osnove, so uvedli že v šolskem letu 1975/76 v prvi letnik pedagoških šol. Leta 1980 je bil sprejet zakon o usmerjenem izobraževanju, v šolskem letu 1983/84 pa je maturirala zadnja generacija gimnazijcev.¹³ Usmerjeno izobraževanje je prineslo tudi nove učne načrte za zgodovino. Na primeru učnega načrta za šole, ki so izvajale vzgojno-izobraževalni program srednjega izobraževanja na področju družboslovno-jezikovne dejavnosti, si pogledjmo, kakšno vlogo so pouku zgodovine pripisale šolske oblasti.

Med desetimi predpisanimi smotri vzgojno-izobraževalnega dela pri pouku zgodovine je bilo med drugim tudi opredeljeno, da učenci:

- *»spoznavajo razvoj produktivskih sil in se uvajajo v razumevanje njihovega vpliva na gospodarske, družbene, politične in kulturne oblike razvoja človeštva, kakor tudi obratnih vplivov nadstavbe na gospodarski in družbeni razvoj,*
- *spoznavajo in dojemajo zgodovinske zakonitosti in si razvijajo sposobnost za razumevanje in kritično ocenjevanje družbenih procesov in pojavov ter ugotavljanje njihovih vzrokov in medsebojne povezanosti,*
- *spoznavajo aktivno vlogo množic in osebnosti v zgodovini,*
- *spoznavajo zgodovinska izhodišča oblik, procesov, pojavov in nasprotij sodobnega sveta ter se tako usposabljaajo za orientacijo v sodobnem svetu, še posebej za razumevanje naprednih sil v preteklosti in našem obdobju,*
- *si oblikujejo s pomočjo historičnomaterialistične metode obravnavanja zgodovinskih pojavov marksistični pogled na družbo in se usposabljaajo za spoznavanje in razumevanje temeljnih razvojnih teženj v sodobnosti in prihodnosti,*
- *spoznavajo zgodovinske korenine slovenske narodne zavesti ter bratstvo in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti in se vzgajajo v spoštovanju njihovih svobodoljubnih tradicij in kulturne dediščine, v jugoslovanskem socialističnem patriotizmu, socialističnemu humanizmu, vzajemnosti, solidarnosti in enakopravnem sodelovanju med narodi, /.../*
- *se vzgajajo v zavestne graditelje socialističnega samoupravljanja in si razvijajo ob zgodovinskih zgledih pripravljenost za odločno obrambo naše socialistične samoupravne družbe ter za osebno zavzetost pri naporih za gospodarski in kulturni napredek socialistične družbe v Sloveniji in v Jugoslaviji.«¹⁴*

Pouk zgodovine naj bi potekal v marksističnem duhu, družbene procese in pojave se je sicer lahko kritično ocenjevalo, a le s pomočjo historično-materialistične metode in ob upoštevanju marksističnega pogleda na družbo. Opaziti pa je večji pomen razvijanja in utrjevanja slovenske narodne zavesti.

12 Povzeto po učnem načrtu: Gimnazija. Predmetnik in učni načrti. 1975. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo, str. 27.

13 Ciperle, J., Vovko, A. 1987: Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja. Ljubljana: Slovenski šolski muzej, str. 105.

14 Vzgojno-izobraževalni program srednjega izobraževanja. Družboslovno-jezikovna dejavnost. 1986. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo, str. 1–2.

V letih 1990–1991 je tudi Slovenija doživela številne in prelomne spremembe. Leta 1990 so bile izvedene prve demokratične volitve in plebiscit o samostojnosti in neodvisnosti, znova je začela delovati ljubljanska borza, naslednjega leta pa se je Slovenija osamosvojila, potekala je vojna za Slovenijo, Slovenija je postala mednarodno priznana država, sprejeta pa je tudi bila nova slovenska ustava. Novim razmeram se je moral prilagoditi tudi novi učni načrt, ki je bil sprejet leta 1991. Cilje pouka zgodovine v gimnaziji je opredelil zelo skopo. Glasijo se:

»Učenci:

- pridobijo temeljna znanja o zgodovinskih dogajanjih, procesih in pojavih iz svetovne zgodovine in poglobljajo vedenja o nacionalni zgodovini;
- vrednotijo civilizacijske dosežke na gospodarskem in kulturnem področju v preteklosti in danes;
- ugotavljajo vzroke rasti slovenske narodne zavesti in vrednotijo njen pomen za narodno samobit;
- se z zgodovinsko metodo dela usposabljaajo za uporabo različnih virov znanja, njihovo kritično ocenjevanje in vrednotenje družbenih procesov.«¹⁵

V devetdesetih letih se je postopno uveljavil novi koncept pouka zgodovine v šoli, ki izhaja iz antropološkega koncepta pouka zgodovine, ki ga je že leta 1973 predstavil dr. Bogo Grafenauer, nastajal pa je več let. Zanj je značilna težnja po preseganju etno- in evropocentrizma ter težnja po primerjalnem prikazu človeške civilizacije v njenih različnih pojavnih oblikah. Antropološki model pouka zgodovine je bil nato nadgrajen tudi s pogledi t.i. nove kulturne zgodovine (op. av. da se razlikuje od kulturne zgodovine 19. stoletja), ki se uveljavi v osemdesetih letih prejšnjega stoletja in poudarja velik pomen preučevanja zgodovine vsakdanjega življenja ljudi v različnih zgodovinskih obdobjih, zglede modernih učnih načrtov pa so tedanji prenovitelji poiskali tudi v Avstriji in v posameznih nemških zveznih deželah. Obsežna prenova učnih načrtov v osnovnih in srednjih šolah se je začela po zborovanju slovenskih zgodovinarjev v Murski Soboti leta 1990, ko je pobudo za prenovo prevzel dr. Peter Vodopivec.¹⁶ Izhodišča za prenovo in predlog novega učnega načrta pa je predstavil že leta 1994.¹⁷ Novi koncept je bil nato prvič vključen v prenovljen učni načrt za osnovno šolo iz leta 1994 in za gimnazijo leta 1996 ter v prenovljene učne načrte za zgodovino po kurikularni prenovi, ki je potekala v letih 1996–1998. Rezultat te prenove so bili novi učni načrti za zgodovino v osnovni in srednjih šolah z enotno letnico veljavnosti od leta 1998 dalje. Za ta novi koncept je torej značilna primerjalna obravnava narodne in svetovne zgodovine oziroma zgodovine človeške civilizacije v različnih pojavnih oblikah – na področju gospodarskega delovanja, organizacije različnih družb skozi zgodovino, političnega organiziranja in delovanja ter kulturno-umetniškega in duhovnega ustvarjanja in delovanja ter tudi vključevanje zgodovine vsakdanjega življenja, kar lahko razberemo iz splošnih učnih ciljev učnega načrta za gimnazije iz leta 1996.

Naloge pouka zgodovine so bile v gimnazijskem učnem načrtu iz leta 1996 opredeljene v desetih splošnih ciljeh, ki so:

¹⁵ Gimnazijski program. 1992. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport, str. 126.

¹⁶ Vodopivec, P. 1989: Zakaj in kako otrokom pripovedujemo zgodovino. V: Nova revija. Letnik VIII, št. 89–90, str. 1265.

Vodopivec, P. 1991: K razpravi o novi vsebinski zasnovi zgodovine v šoli. V: Zgodovinski časopis. Letnik 45, št. 1, str. 115–122.

¹⁷ Vodopivec, P. 1994: Ob novem učnem načrtu pouka zgodovine v gimnazijah. V: Zgodovinski časopis. Letnik 48, št. 2, str. 253–269.

»Dijaki:

- pridobijo znanje o pomembnih dogajanjih, pojavih in procesih iz svetovne, evropske in slovenske zgodovine;
- pridobijo spoznanja o vplivih evropskih in svetovnih dogajanj na slovensko in zgodovino in jih razumejo;
- razvijajo zanimanje za zgodovinsko preteklost in sedanost slovenskega naroda in njegovih dosežkov;
- pridobijo znanje o življenju, delu, miselnosti in znanstvenih dosežkih; gospodarskih procesih in socialnih odnosih v različnih zgodovinskih obdobjih,
- vrednotijo kulturno dediščino v splošnem in nacionalnem okviru;
- razvijajo časovno in prostorsko predstavljalnost ter sposobnost sporočanja zgodovinskih informacij (brati zgodovinsko besedilo, ga razumeti, razložiti) in kritično presojo vseh oblik sporočil;
- znajo ločevati vzroke, povode in posledice, ugotavljajo soodvisnost različnih pojavov, kontinuitete in sprememb v razvoju in tako razvijajo zgodovinski način mišljenja;
- razvijajo sposobnost logičnega razumevanja pojmov in sposobnost povezovanja v sintezo istorodnih in raznorodnih zgodovinskih dejstev;
- se usposabljaajo za uporabo zgodovinske karte, virov in besedil, za samostojno delo in razvijajo zanimanje za družboslovno proučevanje in raziskovanje;
- pridobivajo delovne navade: natančnost, sistematičnost, vztrajnost.«¹⁸

Pomembne naloge zgodovine po novem konceptu so sedaj postale tudi pridobivanje znanje o življenju, delu, miselnosti in znanstvenih dosežkih, gospodarskih procesih in socialnih odnosih v različnih zgodovinskih obdobjih ter vrednotenje kulturne dediščine v splošnem in nacionalnem okviru, navajanje na samostojno delo z zgodovinskimi kartami, viri in besedili ter učenje logičnega razumevanja zgodovinskih pojmov in povezovanja istorodnih in raznorodnih zgodovinskih dejstev. Vpogled v cilje pouka zgodovine pokaže velik poudarek tudi na obravnavi svetovne in nacionalne gospodarske in socialne zgodovine, kulturne dediščine, duhovno-miselne obzorju in mentalitetnih spremembah ter po didaktično-metodični plati na samostojnem učenju ob zgodovinskih virih ter razvijanju logičnega zgodovinskega mišljenja.

Kurikularna prenova v letih 1996–1998 v gimnazijskem učnem načrtu ni prinesla bistvenih vsebinskih sprememb, večja novost so bili le operativni cilji. Sicer pa so med 14 cilji glede na učni načrt iz leta 1996 dodani 4 novi in 2 dopolnjena, ki opredeljujejo tudi naloge pouka zgodovine. V nadaljevanju je zapisanih le 6 dopoljenih ciljev, novosti pa so v poševnem tisku: Ti cilji se glasijo:

»Dijaki:

- razvijajo zanimanje za zgodovinsko preteklost in sedanost slovenskega naroda in njegovih dosežkov *ter si oblikujejo zgodovinsko zavest o slovenski narodni identiteti in državni pripadnosti; /.../*
- vrednotijo kulturno dediščino v splošnem in nacionalnem okviru, *se ozaveščajo o pomenu ohranjanja lastnih kulturnih tradicij in pridobivajo evropske kulturne in civilizacijske življenjske vrednote;*
- razvijajo sposobnost za razumevanje in spoštovanje različnih ver, kultur in skupnosti doma in v svetu;
- pridobivajo vedenja o prizadevanjih za človekove in državljanske pravice ter se ozaveščajo o pomenu njihovega spoštovanja; */.../*

- razvijajo sposobnost komuniciranja in izražanja misli o zgodovinskih dogajanjih;
- v povezavi s šolsko knjižnico pridobivajo knjižnična informacijska znanja, potrebna za aktivno iskanje strokovne in poljudne zgodovinske literature.«¹⁹

Poudarjen je pomen zgodovine slovenskega naroda in njegovih dosežkov v delu, v katerem se poudarja pomen razvijanja slovenske narodne zavesti in identitete ter pripadnosti slovenski državi. Pri učnem cilju o vrednotenju kulturne dediščine je dodana naloga zgodovine, ki vnaša evropsko dimenzijo v pouk, in sicer da dijaki pridobivajo evropske kulturne in civilizacijske življenjske vrednote. Prav tako pa so naloge zgodovine tudi razvijanje za demokratično, strpno in pluralno družbo, saj naj bi dijaki spoštovali različne vere, kulture in skupnosti, spoznavali prizadevanja za človekove in državljanske pravice ter spoznali, zakaj jih je pomembno spoštovati. Večjo pozornost naj bi pri pouku namenili tudi razvijanju komunikacijskih spretnosti ter vključevanju knjižnično-informacijskih znanj v povezavi s šolsko knjižnico.

Pomembno nadgradnjo splošnih ciljev je prineslo posodabljanje gimnazijskih učnih načrtov v letih 2006–2008. Posodobljeni učni načrt za gimnazije iz leta 2008 v splošnih ciljeh tako poudarja pomen izgradnje različnih vrst vseživljenjskega znanja. Zato so splošni cilji razdeljeni v tri večje sklope, in sicer v cilje, ki se nanašajo na znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov in pojavov, nadalje v cilje, ki se nanašajo na razvijanje spretnosti in veščin ter v cilje, ki se nanašajo na razvijanje odnosov, ravnanja, naravnosti in stališč. Tako so naloge pouka zgodovine glede na splošne cilje naslednje:

»/.../ Cilji, ki se nanašajo na znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov

Dijaki/-nje:

1. *pojasnijo ključne pojave in procese iz svetovne, evropske, regionalne, slovenske in krajevne zgodovine;*
2. *razložijo in ocenijo vplive evropskih in svetovnih dogajanj na slovensko zgodovino;*
3. *pojasnijo in primerjajo načine življenja in miselnosti ter znanstvene dosežke ter njihov vpliv na gospodarske procese, socialne odnose in okolje v različnih zgodovinskih obdobjih;*
4. *razložijo in ocenijo človekovo delovanje v preteklosti in sedanjosti;*
5. *raziščejo zgodovinske pojave in procese s perspektive dobe, v kateri so se pojavili oz. odvijali ter z današnje perspektive;*
6. *se naučijo razlikovati vzroke, povere in posledice, ter ugotavljati soodvisnost različnih pojavov in procesov, kontinuitete in sprememb v razvoju;*
7. *znajo pravilno uporabljati temeljno zgodovinsko terminologijo.*

/.../ Cilji, ki se nanašajo na razvijanje spretnosti in veščin

Dijaki/-nje:

1. *razvijajo sposobnosti časovnih in prostorskih predstav;*
2. *razvijajo spretnosti zbiranja in izbiranja, analize, sinteze, kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij in zgodovinskih virov;*
3. *se zavedajo relativnosti informacij;*
4. *oblikujejo samostojne zaključke, mnenja, stališča in interpretacije zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov;*
5. *se učijo iz multiperspektivnih zgodovinskih virov, ki so dostopni prek vključevanja IKT v pouk zgodovine;*

6. *razvijajo sposobnosti različnih oblik komunikacije (pisno, ustno, debatne tehnike, z uporabo IKT ...).*

*1.../ Cilji, ki se nanašajo na razvijanje odnosov, ravnanja, naravnosti, stališč
Dijaki/-nje:*

- 1. razvijajo zanimanje za zgodovinsko preteklost in sedanost slovenskega naroda in njegovih dosežkov ter utrjujejo narodno zavest in zavest o državni pripadnosti;*
- 2. poudarjajo pozitivne kulturne vplive znotraj slovenskega naroda in s sosednjimi narodi;*
- 3. razvijajo individualno, narodno in evropsko identiteto;*
- 4. ocenijo pomen ohranjanja slovenske, evropske in svetovne kulturne dediščine;*
- 5. razvijajo odgovoren odnos do varovanja okolja in do ohranjanja kulturne dediščine;*
- 6. prek izbranih primerov iz zgodovine razvijajo poglede na svet, ki spoštujejo človekove pravice, enakost in demokracijo ter demokratično in odgovorno državljanstvo;*
- 7. obsodijo zločine proti človeštvu, genocide, holokavst in druge oblike množičnega kršenja človekovih pravic;*
- 8. razvijajo sposobnost za razumevanje in spoštovanje enakopravnosti med spoloma;*
- 9. razvijajo sposobnost za razumevanje in spoštovanje različnosti in drugačnosti ver, kultur in skupnosti;*
- 10. razvijajo pripravljenost premagovati stereotipe in predsodke;*
- 11. razvijajo odprtost do novih idej in previdnost pri izrekanju sodb;*
- 12. razvijajo pozitiven odnos do raznolikosti, multikulturalnosti in drugačnih družbenih modelov;*
- 13. razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja ter svoje poglede na zgodovino;*
- 14. razvijajo dovzetnost za različne poglede oz. interpretacije ter razumejo zakaj se pojavijo.«²⁰*

Pri nalogah pouka zgodovine je tako poudarjena tudi obravnava krajevne in regionalne zgodovine, razvijanje individualne, narodne in evropske identitete, načinov življenja v zgodovini, obsodba zločinov proti človeštvu, genocidov in holokavsta, razvijanje enakopravnosti med spoloma, razumevanje in spoštovanje različnosti in drugačnosti, razvijanje dovzetnosti za različne interpretacije, za samostojno izbiranje, odločanje in svoje poglede na zgodovino ob upoštevanju evropskih demokratičnih vrednot in strpnosti, samostojno učenje ob različnih in multiperspektivnih virih, vključevanje IKT, oblikovanje svojih zaključkov, mnenj in stališč, razvijanje različnih oblik komunikacije od ustne, pisne do uporabe debatnih tehnik, uporabe IKT itd. in pa razvijanje vrednot, kot so: zanimanje za preteklost, spoštovanje človekovih pravic ter demokratičnega in odgovornega državljanstva, strpnost, pravičnost, spoštovanje različnih perspektiv oz. pogledov, spoštovanje raznolikosti in multikulturalnosti ter drugačnih družbenih modelov, spoštovanje in odgovornost do okolja, odprtost in spoštovanje novih idej, pripravljenost spremeniti mnenje ob tehtnih novih argumentih, biti previden pri izrekanju sodb, odpravljati pristranskost in predsodke, oblikovati in zagovarjati svoje argumente.

Glavni cilj zadnjega posodabljanja gimnazijskega učnega načrta iz leta 2008 je bil, da se tudi pri pouku zgodovine lahko razvija uporabno vseživljenjsko znanje. Izgradnja

²⁰ Učni načrt. Gimnazija. Splošna gimnazija. Zgodovina. Obvezni predmet (280 ur). Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2008, str. 8–9.

vseživljenjskega znanja pa je kot glavni cilj izobraževanja v modernih šolah zapisana v vseh aktualnih izobraževalnih dokumentih Unesca, Evropske unije in Sveta Evrope. Unesco opredeljuje štiri stebre vzgoje in izobraževanja, ki so: Učiti se, da bi vedeli; Učiti se, da bi znali delati; Učiti se, da bi znali živeti v skupnosti in eden z drugim ter Učiti se biti.²¹ Prvi steber Učiti se, da bi vedeli, zagovarja obvladovanje orodij znanja in ne le pridobivanje informacij. Znanje kot sredstvo pa naj bi omogočalo razumeti svet v tolikšni meri, kot to posameznik potrebuje za življenje, za opravljanje poklica in za sporazumevanje z drugimi. Drugi steber Učiti se, da bi znali delati, se navezuje na poklicno izobraževanje in na to, kako naučiti učenca, da bo sposoben znanje uporabiti v poklicu. Poudarja tudi pomen stalnega izobraževanja za delo in poklic, saj se vsega znanja ne da naučiti le v času šolanja. Proizvodne spretnosti naj bi zamenjala osebna usposobljenost, sposobnost za sporazumevanje, za delo z drugimi ljudmi, za preprečevanje sporov ipd.²² Tretji steber Učiti se, da bi znali živeti v skupnosti in eden z drugim, spodbuja razvijanje učenja, ki bo omogočilo spoštovanje različnih kultur in duhovnih vrednot s ciljem preprečevanja sporov ali pa njihovega reševanja po mirni poti. Četrty steber Učiti se biti pa zagovarja izobraževanje za celovit razvoj posameznika na duševnem in telesnem področju ter razvijanje smisla za lepoto, osebno odgovornost, duhovne vrednote, neodvisno kritično mišljenje in lastno presojo, ki bo omogočala samostojno odločanje v življenju posameznika.²³

Evropska unija je svoje poglede na skupne cilje izobraževanja svojih članic predstavila v t.i. ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje.²⁴ Kompetence so opredeljene kot kombinacija znanja, spretnosti in odnosov, njihovo obvladovanje pa je pomembno za osebno izpolnitev in razvoj posameznika, za dejavno državljanstvo, za socialno vključenost in zaposlitev. Vseh kompetenc je osem, in sicer sporazumevanje v maternem jeziku, sporazumevanje v tujih jezikih, matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji, digitalna pismenost, učenje učenja, socialne in državljanske kompetence, samoiniciativnost in podjetnost ter kulturna zavest in izražanje.²⁵ Pri pouku zgodovine je možno razvijati vseh osem ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje.

Svet Evrope je opredelil glavne naloge pouka zgodovine, ki naj bi jih upoštevali tudi prenovitelji učnih načrtov v posameznih evropskih državah v posebnem dokumentu z naslovom Priporočilo o poučevanju zgodovine v Evropi enaindvajsetega stoletja iz leta 2001.²⁶ Priporočilo poudarja pomen vzpodbujanja razumevanja in zaupanja med narodi, odpravljanja predsodkov in poudarjanja pozitivnih vplivov med državami, verami in idejami, izogibanja ideološkemu potvarjanju in prikrojevanju zgodovine, spodbujanja razumevanja in razlaganja dediščine in njen čezmejni značaj, spodbujanja boljšega razumevanja novejšev evropske zgodovine, kar naj bi prispevalo k preprečevanju sporov, spodbujanja zamisli o spravi in pozitivnih medčloveških vplivih, o odstranjevanju predsodkov in pristranskosti iz pouka zgodovine in iz zgodovinskih učbenikov, zasnova pouka zgodovine mora biti pluralistična in strpna, učenci naj bi usvojili tudi posamezne raziskovalne in analitične

21 Delors, J. 1996: Učenje: skriti zaklad. Poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za enaindvajseto stoletje, pripravljeno za Unesco. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, str. 77–89. Stebri vzgoje in izobraževanja so označeni s poševnim tiskom.

22 Prav tam, str. 80–82.

23 Prav tam, str. 86.

24 Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje. Uradni list Evropske unije, 962, 30. 12. 2006.

25 Prav tam, L. 394/13. Kompetence so zapisane s poševnim tiskom.

26 Priporočilo Rec (2001) 15 o poučevanju zgodovine v Evropi enaindvajsetega stoletja, ki je bil sprejet 31. oktobra 2001 na 771. sestanku Odbora ministrov v sestavi namestnikov ministrov. Dostopno na spletni strani <http://www.zrss.si>, predmeti Zgodovina, rubrika Učni načrti. (datum vpogleda: 7. 9. 2010).

sposobnosti, spodbujati je treba tudi uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije kot vira za nova učna gradiva zlasti t.i. multiperspektivne zgodovinske vire, vključevati je treba izobraževanje za odgovorne in aktivne državljane, upoštevajoč razlike in razumevanje nacionalne identitete in načel strpnosti, človekovih pravic in demokracije, spodbujati je treba sposobnosti za kritično in odgovorno analizo in razlago informacij z dialogom, iskanjem zgodovinskih dokazov in odprto razpravo, temelječo na pluralizmu mnenj, zlasti pri spornih in občutljivih temah itd.²⁷ Leta 2009 je Svet Evrope izdal novo Priporočilo o pouku zgodovine na konfliktnih in postkonfliktnih območjih, ki poudarja velik pomen pouka zgodovine, ki naj bo usmerjeno k spodbujanju tolerance, k medkulturnemu dialogu ter k multiperspektivni obravnavi pomembnih zgodovinskih pojavov in procesov.²⁸

Sklep

Analiza vsebine splošnih ciljev pouka zgodovine v učnih načrtih za gimnazije od leta 1849 dalje nam pokaže stopnjo razvoja zgodovinske vede, didaktike pouka zgodovine in vsakokratne zgodovinske okoliščine, v katerih so živeli Slovenci in ki so pomembno vplivale tudi na opredelitev nalog pouka zgodovine, ki so izražene v splošnih ciljih. Učni načrt za višje gimnazije iz leta 1849 poudarja, skladno s tedanjim vzgojnim idealom, pomen znanja antične kulture in antične zgodovine starih Grkov in Rimljanov, slednje pa označi kot glavno ljudstvo v zgodovini. Zgodovino so poučevali skupaj z geografijo, geografska razmerja pa naj bi se poučevalo v povezavi z zgodovinskimi dejstvi oz. dogodki. Poudarjen je tudi pomen znanja zgodovine avstrijskih, zlasti dednih dežel na temelju statistik različnih državnih organov. Učni načrt za višje gimnazije iz leta 1909 še vedno poudarja znanje pomembnih zgodovinskih dejstev v odvisnosti od gospodarskih, kulturnih in naravnih odnosov. Omejili naj bi obseg vojaške zgodovine, v večji meri pa vključevali tudi kulturno zgodovino in državljanska znanja v duhu vzgoje za zveste državljane avstrijske monarhije. Po razpadu Avstro-Ogrske so bili napisani novi učni načrti za zgodovino. Primer ciljev iz učnega načrta za višje gimnazije iz leta 1936 zahteva obravnavo političnega in kulturnega razvoja človeštva skozi zgodovino, poleg strokovnega znanja pa poudarja tudi moralne, estetske, socialne, a tudi državljanske in nacionalne vrednote, ki naj bi privzgojile jugoslovansko mentaliteto, ponos in državno ter nacionalno enotnost v duhu enega jugoslovanskega naroda treh imen. Pri pouku naj bi se poudarjali dosežki duhovnih vodij, državnikov, vojskovodij, raziskovalcev, odkriteljev, verskih junakov in socialnih borcev kot zgledi nezlomljive moči, energije in žrtvovanja v skupno dobro. Pouk zgodovine naj bi tudi presegal šovinizem in podcenjevanje različnih narodov. Nova pomembna prelomnica je bil konec druge svetovne vojne in oblikovanje druge, socialistične in federativne Jugoslavije. Učni načrt za gimnazije iz leta 1962 je zelo poglobljeno opredelil nove naloge pouka zgodovine v marksističnem duhu, ki so določale obravnavo pomembnih dogodkov in pojavov družbenega razvoja in izpostavile glavno gibalno oz. zakonitost zgodovinskega razvoja, to je proizvodnih sil, ki vplivajo na razvoj gospodarskega, političnega, socialnega in kulturnega razvoja. V vsakem zgodovinskem obdobju naj bi se izpostavilo tiste sile, ki so bile nosilke napredka. Naloga zgodovine je bila tudi vzgoja v zavestne borce in graditelje socializma in pravic delovnega ljudstva in socialistične domovine. Učni načrt prvič poudari veliko vlogo socialne zgodovine, kar izhaja iz pomena vloge množic skozi zgodovino. Učni načrt za gimnazije iz leta 1975 med nalogami pouka zgodovine poudari pomen razrednega boja, oblikovanje marksističnega pogleda na svet in družbo, vzgojo v duhu bratstva in enotnosti

27 Povzeto po: Prav tam, str. 1–9.

28 History Teaching in conflict and post-conflict areas (<http://www.zrss.si>, predmeti Zgodovina, zavihek Učni načrti). (datum vpogleda: 7. 9. 2010).

jugoslovanskih narodov, krepitvi samoupravne socialistične družbe ter internacionalizem in mednarodno solidarnost vseh delovnih ljudi sveta. Učni načrt za družboslovno-jezikovno dejavnost iz leta 1986 pa med smotri vzgojno-izobraževalnega dela med drugim poudari še kritično ocenjevanje družbenih procesov in pojavov ter uporabo historično materialistične metode pri obravnavi zgodovinskih pojavov. V smotrih tega učnega načrta je tudi večji poudarek pri utrjevanju slovenske narodne zavesti. Nove zgodovinske danosti odsevajo iz učnih načrtov za gimnazije iz devetdesetih let prejšnjega stoletja. Zelo skopo opredeljeni cilji v učnem načrtu iz leta 1991 tako odražajo nove danosti in opustijo poudarjanje marksističnega pogleda na svet in družbo, pri pouku zgodovine pa naj bi dijaki pridobili temeljna znanja o zgodovinskih dogodkih, pojavih in procesih iz svetovne in narodne zgodovine, historično materialistično metodo pa zamenja zgodovinska metoda dela pri uporabi različnih virov znanja in njihovem kritičnem ocenjevanju. Dijaki naj bi tudi vrednotili civilizacijske dosežke na gospodarskem in kulturnem razvoju skozi zgodovino. Po zborovanju slovenskih zgodovinarjev v Murski Soboti leta 1990 je pobudo prenove učnih načrtov prevzel dr. Peter Vodopivec, opredeljen je bil novi koncept pouka zgodovine, ki je izšel iz antropološkega modela, ki ga je v sedemdesetih letih utemeljil dr. Bogo Grafenauer, in bil nadgrajen s pogledi nove kulturne zgodovine, ki se je v evropskem zgodovinopisju uveljavila v osemdesetih letih prejšnjega stoletja in zagovarjala v zgodovinopisju pomen preučevanja zgodovine načinov življenja. Novi pogledi novega koncepta se odražajo v splošnih ciljih učnih načrtov za gimnazije iz let 1996 in 1998. Narodna in svetovna zgodovina oz. zgodovina človeške civilizacije naj bi se obravnavale primerjalno in v različnih pojavnih oblikah, to je na področju gospodarskega delovanja, v organizaciji človeških družb skozi zgodovino, pri obravnavi političnega organiziranja in delovanja ter kulturno-umetniškega in duhovnega delovanja, ustvarjanja in obzorja in mentalitetne spremembe. Poudarek je tudi na samostojnem učenju z zgodovinskimi viri. V splošnih ciljih učnega načrta iz leta 1998 je v večji meri poudarjen tudi slovenska narodna identiteta in državna pripadnost, evropske kulturne in civilizacijske življenjske vrednote, razumevanje in spoštovanje različnih kultur, ver in skupnosti, človekove in državljske pravice, izražanje misli o zgodovinskem dogajanju ter povezovanje s šolsko knjižnico. V tem času na pouk zgodovine vse bolj vplivajo tudi dokumenti in projekti, ki jih je o pouku zgodovine pripravil Svet Evrope, po vstopu Slovenije v Evropsko unijo leta 2004 pa tudi dokumenti Evropske unije, ki se nanašajo na pouk zgodovine. V ospredju sta Priporočilo o poučevanju zgodovine v Evropi enaindvajsetega stoletja iz leta 2001, ki ga je izdal Svet Evrope in Priporočilo Evropskega parlamenta in sveta z dne 18. decembra 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje. Unescova publikacija, ki opredeljuje izobraževanje v 21. stoletju pa se imenuje Učenje skriti zaklad. Zagovarja podobne poglede kot oba pomembna evropska dokumenta. Nove zgodovinske danosti in novi pogledi o izobraževanju sploh kot tudi o pouku zgodovine so upoštevani tudi v splošnih ciljih in ključnih kompetencah posodobljenega gimnazijskega učnega načrta iz leta 2008. Novost je delitev splošnih ciljev v tri skupine, s katerimi so nakazane tudi tri različne vrste znanja, ki se ga lahko usvoji in izgrajuje pri pouku zgodovine. Prva skupina ciljev se nanaša na vsebinsko znanje oz. na znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov in pojavov, druga skupina ciljev se nanaša na razvijanje specifičnih spretnosti, ki se jih razvija pri pouku zgodovine in tretja skupina na cilje, ki se nanašajo na razvijanje odnosov, ravnanj, naravnosti in stališč. Pri ciljih, ki opredeljujejo spretnosti pri pouku zgodovine so novost cilji, ki omogočajo razvijanje spretnosti zbiranja in izbiranja, analize, sinteze, kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij iz zgodovinskih virov, nadalje zavedanja relativnosti informacij iz zgodovinskih virov, oblikovanja svojih zaključkov, mnenj, stališč in interpretacij, učenje on multiperspektivnih virih z uporabo IKT, razvijanje spretnosti različnih oblik komunikacij. Pri ciljih, ki se nanašajo na razvijanje odnosov pa so novost cilji, ki poudarjajo pozitivne

vplive znotraj slovenskega naroda in s sosednjimi narodi; ki spodbujajo razvijanje individualne, narodne in evropske identitete; ki spodbujajo odgovoren odnos do okolja in varovanja kulturne dediščine; ki spodbujajo razvijanje pogleda na svet, ki spoštuje človekove pravice, enakost, strpnost, demokracijo in odgovorno in kritično državljanstvo; obsodijo zločine proti človeštvu, holokavst in množično kršenje človekovih pravic; spodbujajo enakopravnost med spoloma; spoštujejo drugačnost in različnost; premagujejo stereotipe in predsodke; so odprti do novih idej in previdni pri izrekanju sodb; razvijajo pozitiven odnos do raznolikosti, multikulturalnosti in različnih družbenih modelov; razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja ter svoje poglede na zgodovino; se poglobljajo v različne interpretacije in razumejo zakaj nastanejo. Namen tako opredeljenih ciljev je kakovostno življenje v demokratični in pluralni družbi. V splošnih ciljih pa je zajeta tudi vsebina vseh osmih ključnih kompetenc, ki so v predlogu učnega načrta še dodatno opredeljene za pouk zgodovine. Najpomembnejšo vlogo pri uresničitvi tako opredeljenih ciljev, ki zajemajo tudi vsebino ključnih kompetenc, pa bodo imeli profesorji zgodovine skupaj z dijaki v procesu posodabljanja oz. posodobljenega pouka zgodovine v gimnazijah.

Viri in literatura

- Brodnik, V. 2007: Zgodovina 19. stoletja v moderni šoli (s posebnim ozirom na socialno in gospodarsko zgodovino). Ljubljana: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Ciperle, J. 1979: Gimnazije na Slovenskem v letu 1848 ter njihov razvoj do leta 1918. Ljubljana: Slovenski šolski muzej.
- Ciperle, J., Vovko, A. 1987: Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja. Ljubljana: Slovenski šolski muzej.
- Delors, J. 1996: Učenje: skriti zaklad. Poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za enaindvajseto stoletje, pripravljeno za Unesco. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich. 1849. Vom Ministerium des Cultus und Unterrichts. Wien. Gedruckt in der Kaiserlich-Königlichen Hof- und Staatsdruckerei.
- Gimnazija. Gradivo za sestavo predmetnika in učnega načrta. 1964. Ljubljana: Zavod za napredek šolstva SR Slovenije in DZS.
- Gimnazija. Predmetnik in učni načrti. 1975. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo.
- Gimnazijski program. 1992. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.
- History Teaching in conflict and post-conflict areas (<http://www.zrss.si>, predmeti Zgodovina, zavihek Učni načrti). (datum vpogleda: 7. 9. 2010).
- Normallehrplan des Gymnasiums. 1909. Wien: Im kaiserlich-königlichen Schulbücher-Verlage.
- Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje. Uradni list Evropske unije, 962, 30. 12. 2006.
- Priporočilo Rec (2001) 15 o poučevanju zgodovine v Evropi enaindvajsetega stoletja, ki je bil sprejet 31. oktobra 2001 na 771. sestanku Odbora ministrov v sestavi namestnikov ministrov. Dostopno na spletni strani <http://www.zrss.si>, predmeti Zgodovina, rubrika Učni načrti. (datum vpogleda: 7. 9. 2010).
- Programi i metodska uputstva za rad u srednjim školama. 1936. Beograd: Državne štamparije Kraljevine Jugoslavije.
- Učni načrt za zgodovino v gimnaziji. 1996. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

- Učni načrt. Gimnazija. Splošna gimnazija. Zgodovina. Obvezni predmet (280 ur). Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, 2008. Dostopno na spletni strani http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/media/pdf/ucni_nacrti/UN_ZGODOVINA_280_UR_gimn.pdf (datum vpogleda: 7. 9. 2010).
- Van der Leeuw-Roord, J. 2007: Zgodovina naj mlade pripravlja na prihodnost. Intervju. V: Priloga Ona, Delo, torek 20. 3. 2007, leto 9, št. 11, str. 9–12.
- Vodopivec, P. 1989: Zakaj in kako otrokom pripovedujemo zgodovino. V: Nova revija. Letnik VIII, št. 89–90, str. 1258–1265.
- Vodopivec, P. 1991: K razpravi o novi vsebinski zasnovi zgodovine v šoli. V: Zgodovinski časopis. Letnik 45, št. 1, str. 115–122.
- Vodopivec, P. 1994: Ob novem učnem načrtu pouka zgodovine v gimnazijah. V: Zgodovinski časopis. Letnik 48, št. 2, str. 253–269.
- Vzgojno-izobraževalni program srednjega izobraževanja. Družboslovno-jezikovna dejavnost. 1986. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo.